

AGENDA POLSKA
2030

Agenda Polska 2030: Polska reforma podatkowa

AGENDA POLSKA
2030

Agenda Polska 2030

Polska reforma podatkowa

Warszawa 2024

» Streszczenie

- W 2017 r. Związek Przedsiębiorców i Pracodawców oraz Warsaw Enterprise Institute w ramach projektu Agenda Polska opublikowały raport „Płaca+ Podatki”¹. Po ponad 5 latach prezentujemy zaktualizowane postulaty reformy podatkowej, która ma na celu realne zwiększenie wynagrodzeń Polaków bez podwyższania kosztów przedsiębiorców oraz zachowanie neutralności dla wpływów budżetowych.
- W ramach reformy proponujemy likwidację następujących danin publicznych:

LIKWIDOWANE DANINY PUBLICZNE		
rodzaj daniny	uwagi	wpływy w 2022 r. w mld zł
PIT	wiele różnych stawek podatkowych	136,096
CIT	wiele różnych stawek podatkowych	85,29
NFZ składka	różne sposoby ustalania wysokości składki	121,99
ZUS składka	różne sposoby ustalania wysokości składki	263,619
Fundusz Pracy składka	dotatkowa składka zwiększająca stopień skomplikowania systemu – 1% podstawy wymiaru składki	7,322
FGŚP składka	dotatkowa składka zwiększająca stopień skomplikowania systemu – 0,1% podstawy wymiaru składki	0,56
VAT	wiele różnych stawek podatkowych	230,39
Razem		845,27

¹ ZPP, Płaca + Podatki – Ustawa Dzierżawskiego, Zarys Konceptyjny Nowego Systemu Podatkowego w Zarysie Podatków Bezpośrednich oraz Pośrednich, <http://podatkiminus.pl/download/raport-placa-plus-podatki-minus.pdf>.

- W ramach reformy proponujemy wprowadzenie następujących danin publicznych:

NOWE DANINY PUBLICZNE		
rodzaj daniny	stawka	planowane wpływy w mld zł
Opodatkowanie płac	23,5% od funduszu płac	270,22
Opodatkowanie IDG i małych spółek	ryczałt od 1,5 do 17% (przeciętnie 10%)	203,93
Opodatkowanie osób prawnych	podatek przychodowy 0,5% dla banków i instytucji finansowych 1,5% dla przedsiębiorców	120,43
Podatek od dywidendy	23,5%	6,81
Jednolita stawka VAT	17,75% + 2% na zbrojenia	268,45
Razem		872,71

- Nowy system podatkowy wymagać będzie wprowadzenia zmian w zakresie formy prowadzenia działalności gospodarczej poprzez wyodrębnienie mikroprzedsiębiorców z grona MŚP i zaferowanie im preferencyjnej stawki ryczałtu konsumującego PIT oraz składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.
- Nowy system podatkowy uwzględni zwiększenie finansowania modernizacji armii w taki sposób, aby przeznaczać docelowo aż 5% PKB na ten cel. Środki na zbrojenia pochodziłyby z budżetu państwa oraz czasowego zwiększenia VAT o 2%.
- Nowy system podatkowy przewiduje także wprowadzenie podatku przychodowego płaconego przez osoby prawne zamiast podatku CIT. Pozwoli to na wyeliminowanie agresywnej optymalizacji podatkowej stosowanej przez międzynarodowe korporacje.
- Zaproponowane rozwiązania pozwolą istotnie uprościć system podatkowy, sprawiając, że podatki będą proste do obliczenia przez przedsiębiorców i poboru przez organy. Spowoduje to znaczące odciążenie organów skarbowych.

» Wstęp

Pierwotny projekt Agendy Polskiej „Płaca+ Podatki–” zaproponowany w 2017 r. ściśle odnosił się do zapowiadanych przez rządzących zmian polegających na wprowadzeniu jednolitego podatku konsumującego PIT oraz składki ZUS i NFZ. Prezentowana w Agencji koncepcja zawierała szereg pomysłów, jak uregulować tę materię, a także rozbudowywała pierwotne pomysły wynikające z zapowiedzi niektórych polityków. Ostatecznie rozwiązania tego rodzaju nigdy nie wyszły poza fazę projektową. Niestety. Mogły one bowiem przy odpowiednim, roważnym ukształtowaniu norm prawnych, być prawdziwą rewolucją w naszym kraju, która w sposób istotny uprościłaby system podatkowy i dała poczucie pewności prawa.

Dlaczego jest to tak ważne? Choćby dlatego, że w corocznym rankingu International Tax Competitiveness Index 2023 tworzonym przez Tax Foundation Polska zajęła 33. miejsce na 38 badanych państwach OECD². W rankingu tym Polska od lat znajduje się w końcówce tabeli, a niestety nie jest to jedyne krytyczne źródło opinii o polskim systemie podatkowym. Jak wynika z przeprowadzonego na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców badania „Bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce” w czołowej trójce problemów biznesu znalazły się wysokie podatki, niestabilność prawa oraz koszty pracy³. Wszystkie mogły być rozwiązane dzięki propozycjom zaproponowanym w Agendzie Polskiej.

W polskich podatkach zmieniło się jednak wiele od czasu publikacji pierwotnej wersji Agendy Polskiej w 2017 r. W praktyce ustawy podatkowe należą do najczęściej zmienianych w naszym kraju, a sama tylko ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych w 2022 r. była nowelizowana aż 32 razy! Z pewnością przyczynił się do tego projekt, który wywołał ogromne kontrowersje i (przynajmniej w początkowym okresie) nie mniejszy chaos wśród przedsiębiorców, księgowych, doradców podatkowych, samych organów skarbowych i generalnie wśród podatników, a więc „Polski Ład”. Była to ogromna nowelizacja całego systemu podatkowego, która obok kilku dobrych rozwiązań przyniosła szereg całkowicie nieprzemysłanych i w praktyce szkodliwych. Polski Ład wszedł w życie z początkiem 2022 r. i nie był poprzedzony należytych konsultacjami społecznymi. Wśród pozytywnych rozwiązań z pewnością należy wymienić podniesienie kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł oraz podniesienie drugiego progu podatkowego dla osób rozliczających się według „skali podatkowej” do 120 000 zł oraz w niektórych przypadkach zmniejszenie stawek dla osób rozlicza-

² <https://taxfoundation.org/research/all/global/2023-international-tax-competitiveness-index>.

³ https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2023/03/MP_Bariery-prowadzenia-dzialalnosci-gospodarczej-w-Polsce_2023.pdf.

jących się ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. W zakresie podatku dla osób prawnych wprowadzono tak zwany „Estoński CIT”, czyli swego rodzaju ryczałt od dochodów spółek, który można ocenić jako krok w dobrą stronę, choć (szczególnie w pierwotnej wersji) niepozbawiony licznych wad. Wśród rozwiązań najbardziej krytykowanych znalazła się tak zwana „ulga dla klasy średniej”, która była całkowicie niezrozumiała i powodowała, że nawet osoby posiadające szeroką wiedzę podatkową miały problem z jej stosowaniem. Na szczęście rozwiązanie to porzucono w nowelizacji z 1 lipca 2022 r. Drugim krytycznie ocenianym pomysłem była zmiana zasad naliczania składki zdrowotnej. Po pierwsze, nie może ona być już odliczona od podatku PIT. Po drugie, przedsiębiorcy muszą się liczyć z nowymi zasadami jej obliczania, które różnią się w zależności od sposobu, w jaki rozliczają się z podatku. Dla podatników rozliczających się według skali lub podatkiem liniowym wysokość składki jest proporcjonalna do dochodu, dla osób rozliczających się ryczałtem, składka jest zryczałtowana i zależna od przychodu, a dla osób rozliczających się kartą podatkową ma ona stałą wysokość. Najbardziej dotkliwie wydaje się ustalenie stawki składki zdrowotnej w przypadku zasad ogólnych na poziomie 9% podstawy jej wymiaru. To w połączeniu z brakiem możliwości jej odpisania od podatku jest jedną z najbardziej dotkliwych zmian dla przedsiębiorców, która w znaczący sposób wpływa na wzrost kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. W istocie składka zdrowotna po wprowadzeniu Polskiego Ładu stała się paropodatkiem obciążającym przedsiębiorców.

Podkreślić należy, że z dniem 1 lipca 2022 r. system podatkowy przeszedł dużą zmianę, która miała na celu naprawę błędów Polskiego Ładu. Istotnie w pewnym zakresie się to udało, choć wciąż nie rozwiązano wielu problemów. Przede wszystkim zrezygnowano z tak zwanej „ulgi dla klasy średniej”, której mechanizm był niezwykle skomplikowany, a w zamian obniżono podatek PIT z 17% do 12%. Wprowadzono też pewne niewielkie zmiany łagodzące skutki nowych zasad rozliczania składki zdrowotnej oraz kilka innych, które miały dotyczyć najbardziej krytykowanych rozwiązań.

Choć Polski Ład w dużej mierze został poprawiony i wprowadził kilka zmian, które można ocenić jako pozytywne, to z pewnością w powszechnej świadomości społecznej pozostawił duży niesmak. Problemem nie jest w tym przypadku kwestia wysokości obciążeń podatkowych, a niepewności, niestabilności i stopnia skomplikowania prawa. Podatnicy, eksperci, a nawet same organy skarbowe wskazywali na zbyt szybki, niespodziewany i często nieprzemyślany sposób wdrożenia największej w obecnej historii reformy podatkowej. Nawet tak prozaiczny problem, jak brak czasu na dostosowanie systemów księgowych do nowych zmian spowodował, że przez długi czas mało kto wiedział, jaki powinien zapłacić podatek.

Z pewnością Polski Ład był całkowitym przeciwieństwem tego, do czego odwoływała się Agenda Polska w programie „Płaca+ Podatki-”. Poza rozwiązaniami czysto

systemowymi, które w żaden sposób nie odwoływały się do propozycji Agendy, to zamiast uprościć system i czynić podatki łatwymi do wyliczenia, rozliczenia i poboru, podążono drogą dalszej komplikacji nieprzyjaznych już rozwiązań prawnych. Przy okazji ponownie doprowadzono do tego, że podatnicy mogli odczuć niestabilność i niepewność prawa. W ciągu bardzo krótkiego czasu dokonano bowiem licznych nowelizacji ustaw, które powinny być przecież wprowadzane z odpowiednim *vacatio legis* pozwalającym na przygotowanie się na wejście w życie nowych rozwiązań.

Program Agendy Polskiej „Płaca+ Podatki-” wciąż jest aktualny, a cel, jaki przyświecał pierwotnym propozycjom, pozostaje niezmienny – uproszczenie systemu podatkowego. Wymaga on jednak dokonania pewnych korekt z uwagi na upływ ponad 5 lat od przedstawienia pierwotnych propozycji. Omówmy je zatem raz jeszcze z uwzględnieniem nowych realiów gospodarczych naszego kraju.

» Implementacja nowego systemu podatkowego

Przedstawiamy poszczególne elementy składające się na nowy system podatkowy w naszym kraju, który pozwoli na zachowanie względnej neutralności dochodów budżetowych, przy jednoczesnym zmniejszeniu obciążeń wynagrodzenia za pracę, a więc umożliwi wzrost płac netto. Dzięki prostocie obliczania i poboru podatków wpłynię także istotnie na zmniejszenie biurokracji.

Jednocześnie pragniemy przedstawić kilka propozycji zmian dotyczących formy prowadzenia działalności gospodarczej w naszym kraju, które pozwoliłyby z jednej strony ograniczyć ryzyko biznesowe, a z drugiej przeciwdziałałyby swego rodzaju nadużyciom, przyczyniając się do uszczelnienia systemu podatkowego.

1. Zmiana form prowadzenia działalności gospodarczej

Od czasu transformacji ustrojowej w Polsce ramy, w jakich działają przedsiębiorcy, oparte są na następującym systemie:

- działalność gospodarcza osób fizycznych (jednoosobowa działalność gospodarcza),
- spółki osobowe,
- spółki kapitałowe.

Jednocześnie to firmy prowadzone przez osoby fizyczne stanowią zdecydowaną większość wszystkich podmiotów gospodarczych. Warto przywołać tu dane pochodzące z rejestru REGON, zgodnie z którymi w sektorze prywatnym w październiku 2023 r. działało 4 896 401 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 3 649 981 to firmy prowadzone przez osoby fizyczne. Oznacza to, że osoby fizyczne stanowią aż 74,5% tego rodzaju podmiotów. Co więcej, aż 3 617 475, a więc blisko 74% podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym to firmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników, a więc tak zwane mikrofirmy⁴. Natomiast zgodnie z raportem PARP aż 99,8% firm według liczby pracujących osób w Polsce należy do sektora MŚP, a aż 97,2% to mikroprzedsiębiorstwa⁵.

Z całą pewnością realia prowadzenia biznesu są całkowicie inne dla mikrofirm niż dla pozostałych firm z sektora MŚP, czy dla spółek. Jednocześnie zasady dotyczące opodatkowania tych podmiotów są takie same. Co więcej, sytuacja dotycząca rozliczeń osoby prowadzącej firmę samodzielnie i niezatrudniającej żadnego pracownika, a spółki osobowej zatrudniającej wielu pracowników nie różni się znacząco i może polegać głównie na zakresie obowiązków księgowych. Zarówno najmniejszy przedsiębiorca, jak i wspólnik spółki osobowej (nie sama spółka) są bowiem płatnikami podatku PIT. Wyjątek stanowią tu oczywiście spółki komandytowe i komandytowo-akcyjne opodatkowane obecnie CIT.

Sytuacja ta powoduje, że zmiany w systemie podatkowym, często w sposób nieproporcjonalnie dotkliwy, uderzają w najmniejszych polskich przedsiębiorców. Z kolei dla największych firm prowadzonych przez osoby fizyczne niezwykle niebezpieczne jest ryzyko finansowe, gdyż przedsiębiorca odpowiada w nich za zobowiązania całym swoim majątkiem, nawet prywatnym. Pewne ograniczenia dotyczą wspólności majątkowej małżeńskiej, ale i w tym przypadku ryzyko jest bardzo duże.

Wszystko to powoduje, że polscy przedsiębiorcy powinni organizować się w innych ramach prawnych, dostosowanych do ich indywidualnej sytuacji biznesowej. W związku z tym mikroprzedsiębiorcy powinni być co do zasady oddzieleni od pozostałych podmiotów gospodarczych i powinni działać podobnie jak obecnie tj. jako Indywidualne Działalności Gospodarcze, ale z licznymi preferencjami. Nie sposób bowiem uczciwie opodatkować mikroprzedsiębiorcę, którego dochody wynoszą kilkadziesiąt tysięcy złotych i przedsiębiorcę zatrudniającego setki osób z dochodami sięgającymi milionów złotych. Pozostałe firmy należące do sektora MŚP powinny

⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-pazdziernik-2023,4,77.html?pdf=1>.

⁵ PARP Grupa PFR, 2023, *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*.

być przekształcone w spółki, co oczywiście wymagałoby zmiany przepisów prawa handlowego. Finalnie system opierałby się na następujących założeniach:

- Indywidualne Działalności Gospodarcze – firmy zatrudniające do 9 osób i spełniające odpowiednie kryteria dotyczące obrotu netto, w których przypadku obowiązywałyby zbliżone ramy prawne do obecnych jednoosobowych działalności gospodarczych, jednak ze znacznymi preferencjami i z uwzględnieniem propozycji dotyczących zmian systemu podatkowego zaprezentowanych w niniejszym raporcie.
- Spółki „małe” – pozostałe podmioty wchodzące dziś w ramy sektora MŚP powinny zostać przekształcone w spółki. Wciąż powinny móc korzystać z prostych i przejrzystych zasad prowadzenia działalności gospodarczej, bez zbędnych formalności.
- Spółki „duże” – działające podobnie jak obecne spółki kapitałowe.

2. Likwidacja dotychczasowych podatków i składek

Tak jak w Agendzie Polskiej z 2017 r. w raporcie „Płaca+ Podatki-”, tak i obecnie proponujemy likwidację obecnie istniejących w systemie podatków PIT, CIT oraz składek ZUS i składki zdrowotnej, a także składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Wszystkie te daniny publiczne będą w pewien sposób konsumowane przez pozostałe propozycje przedstawione w niniejszym raporcie i umożliwią zachowanie neutralności budżetowej.

WPŁYWY Z DANIN PUBLICZNYCH W MLD ZŁ	
rodzaj daniny	kwota
PIT	136,096
CIT	85,29
NFZ składka	121,99
ZUS składka	263,619
Fundusz Pracy składka	7,322
FGŚP składka	0,56
suma	614,877

Całkowite wpływy z wymienionych powyżej danin publicznych kształtują się na poziomie blisko 615 miliardów złotych⁶. Jest to suma, którą w całości pokrywają zaproponowane w niniejszym raporcie rozwiązania podatkowe, które jednocześnie umożliwiają osiągnięcie szeregu dodatkowych korzyści, jak jego uproszczenie, zmniejszenie obciążenia administracji publicznej, przede wszystkim skarbowej, a także zwiększenie wynagrodzeń netto pracowników i najmniejszych przedsiębiorców. Zmiany wymagać będzie także podatek VAT, którego efektywna stawka będzie nieznacznie wyższa, co umożliwi zrównoważenie wpływów z danin publicznych z zachowaniem pewnej nadwyżki między innymi na inwestycje w zbrojenia, co jest niezbędne w niepewnej sytuacji geopolitycznej, w jakiej znajduje się Polska.

3. Jednolity podatek od funduszu płac – czyli jak opodatkować pracę

Jednym z podstawowych problemów w polskim systemie podatkowym jest zbyt wysokie opodatkowanie pracy. Jeśli przyjrzymy się wynagrodzeniu minimalnemu, które obowiązuje od 1 stycznia 2024 r., a więc 4242 zł brutto, to łączny koszt, który ponosi pracodawca, aby zatrudnić pracownika z takim wynagrodzeniem, to około 5110 zł. Tymczasem wynagrodzenie „netto”, jakie otrzyma pracownik w takim wypadku to zaledwie około 3222 zł. Różnica między kosztami pracodawcy a faktycznym wynagrodzeniem pracownika to aż 1888 zł, czyli obciążenie różnymi daninami przez państwo minimalnego wynagrodzenia to aż 37%. Znacznie gorzej wygląda sytuacja, gdy wynagrodzenie pracownika przekroczy drugi próg podatkowy. Dla przykładu przy wynagrodzeniu wysoko wykwalifikowanego specjalisty zarabiającego 15000 zł brutto obciążenie wynagrodzenia daninami publicznymi sięga już około 45%. W tym miejscu warto podkreślić fakt, że wynagrodzenie brutto wprowadza błędny obraz rzeczywistości, gdyż nie jest to ani zarobek pracownika „na rękę”, ani rzeczywisty koszt pracodawcy, gdyż pracodawca do kosztów wynagrodzenia brutto musi doliczyć składki na ubezpieczenia społeczne opłacane za pracownika.

⁶ <https://dane.gov.pl/en/dataset/1057,wpywy-budzetowe/resource/48835/>;
<https://www.gov.pl/web/finanse/sprawozdanie-roczne-za-2022-rok>.

Uśrednione wartości wynagrodzeń		
Wynagrodzenie pracownika brutto	4 242,00	15 000,00
Wynagrodzenie pracownika netto	3 221,98	10 016,75
Koszt pracodawcy	5 110,76 zł	18 072,00 zł
% różnicy między kosztem pracodawcy a wynagrodzeniem netto	37%	45%

Zgodnie z danymi przyjętymi w Agencji Polskiej 2017 r. fundusz płac w 2015 r. wynosił 635 miliardów złotych, na co składało się 532 miliardy zł przychodów z tytułu świadczenia pracy i działalności wykonywanej osobiście, zaś pozostałą kwotę stanowiły koszty pracodawcy. Szacuje się, że fundusz płac wynosi około 38,3% PKB, a zatem biorąc pod uwagę PKB Polski za 2022 r. – 3067,495 milionów złotych, fundusz płac wynosi około 1174,84 milionów zł. Optymalna wysokość podatku od funduszu płac wynosi około 23,5%, co zapewni dochód budżetowy 276,09 miliardów złotych. Jest to oczywiście kwota niższa niż obecna suma danin publicznych, które mają być zastąpione podatkiem od funduszu płac, lecz różnica będzie uzupełniona innymi daninami, które przede wszystkim pozwolą zmniejszyć opodatkowanie pracy.

Zmiana wynagrodzeń netto po wprowadzeniu podatku od funduszu płac		
Obecne wynagrodzenie pracownika brutto	4 242,00	15 000,00
Obecne wynagrodzenie netto	3 221,98	10 016,75
Koszt pracodawcy	5 110,76 zł	18 072,00 zł
Stawka podatku od funduszu płac	23,5%	23,5%
Wynagrodzenie netto przy podatku od funduszu płac	3 909,73 zł	13 825,08 zł
Różnica między obecnym wynagrodzeniem netto, a przyszłym w PLN	687,75 zł	3 808,33 zł

Wprowadzenie jednolitego podatku od funduszu płac pozwoli pracownikom uzyskać zdecydowanie wyższe wynagrodzenie przy zachowaniu tych samych kosztów zatrudnienia pracownika po stronie pracodawcy.

Jednocześnie postulujemy jak dotychczas unettowanie wypłacanych rent i emerytur, gdyż daniny publiczne obciążające transfery wiążą się z martwymi przepływami. Obecnie znaczna część emerytów i rencistów nie płaci podatku dochodowego np. z uwagi na podniesienie kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł. Ponadto w programach wyborczych Koalicji Obywatelskiej 15 października znalazły się postulaty podniesienia tej kwoty do 60 000 zł, co pozwoliłoby w praktyce zwolnić z podatków zdecydowaną większość emerytów i rencistów, a jeden z postulatów dotyczy wprost zwolnienia ich z podatków. W praktyce oznacza to znaczące zmniejszenie zaangażowania aparatu skarbowego w pobór i rozliczanie podatków, które są pobierane od transferów, a następnie i tak trafiają do budżetu państwa w postaci PIT.

Proponowane rozwiązanie spowoduje, że opodatkowanie osób fizycznych świadczących pracę, bez względu na sposób jej wykonywania i formę prawną, zostanie w sposób istotny uproszczony, gdyż pobierana będzie jedna danina publiczna obciążająca pracę zamiast wielu niezależnych od siebie (podatek PIT, składki ZUS i zdrowotne). Z całą pewnością konieczna będzie pewna elastyczność w ustalaniu wysokości podatku od funduszu płac w początkowym okresie, dlatego w kolejnych latach obowiązywania tego rozwiązania powinno dojść do weryfikacji skutków jej wprowadzenia, a w razie potrzeby dostosowanie stawki podatku.

4. Opodatkowanie działalności gospodarczej – IDG

Proponujemy także zmianę podejścia do opodatkowania działalności gospodarczej. Zaproponowana przez nas zmiana dotycząca form prawnych prowadzenia biznesu wiąże się integralnie ze zmianą zasad jego opodatkowania. Z całą pewnością Indywidualna Działalność Gospodarcza, z uwagi na skalę działalności, przychody oraz ryzyko, jakie wiąże się z jej prowadzeniem, powinna być opodatkowana na preferencyjnych warunkach. Mali przedsiębiorcy powinni płacić prosty zryczałtowany podatek konsumujący nie tylko obecny PIT, ale także składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Stawka podatku powinna jak obecnie zależeć od rodzaju wykonywanej działalności gospodarczej i mieścić się w przedziale od 1,5% (dla niskomarżowych działalności o wysokich kosztach) do 17%. Średnio stawka powinna kształtować się na poziomie około 10% i taką też wartość przyjmujemy jako podstawę dalszych wyliczeń.

Tak ustalona wysokość obciążeń dla najmniejszych przedsiębiorców byłaby nie tylko prosta, ale również niezwykle korzystna i pozwoliłaby uniknąć problemów związanych między innymi z płatnością paropodatku, jakim stała się składka zdrowotna dla przedsiębiorców. W przypadku działalności gospodarczej sposób jej ustalania i wysokość zależy od sposobu opodatkowania. Przy rozliczeniu na zasadach skali podatkowej ustalono, że wynosi ona aż 9% od podstawy wymiaru składki, której sposób

określenia sam w sobie jest skomplikowany⁷. To bardzo duże obciążenie dla przedsiębiorców. Co więcej, w praktyce rozliczając się na zasadach ogólnych, gdy dochody przedsiębiorcy rosną, rośnie też kwota, jaką musi zapłacić tytułem składki zdrowotnej, a świadczenia, jakie w ten sposób może uzyskać, pozostają dokładnie takie same.

Kolejnym problemem, który można rozwiązać przez zaproponowaną zmianę byłaby wysokość składek na ubezpieczenia społeczne, która obecnie rośnie wraz ze wzrostem wynagrodzeń w gospodarce i która musi być opłacona przez przedsiębiorcę niezależnie, czy ma on przychody w danym miesiącu. Podstawą do wyliczenia wysokości składek ZUS dla przedsiębiorców jest 60% przeciętnego wynagrodzenia. Kwota ta w 2024 r. wynosi 4694,40 zł, a zatem składki przy tak zwanym „dużym ZUS” wynoszą aż 1600,27 zł bez składki zdrowotnej. Doliczając minimalną składkę zdrowotną, która od stycznia 2024 r. wynosi 381,78 zł, przedsiębiorca, jeśli nawet nie zarobi złotówki w danym miesiącu i tak będzie musiał zapłacić niemal 2000 zł samych składek ZUS i zdrowotnej. Stanowi to ogromne obciążenie dla najmniejszych firm i z jednej strony coraz częściej prowadzi do zamykania się już istniejących biznesów, a z drugiej stanowi barierę przed podjęciem decyzji o otwarciu firmy.

Wprowadzenie daniny określonej na poziomie 1,5%–17% (przeciętnie 10%) przychodu dla Indywidualnych Działalności Gospodarczych pomoże w sposób istotny obniżyć koszty prowadzenia (często indywidualnie) najmniejszych firm. Jednocześnie konstrukcja tej daniny na zasadach ryczałtu bez możliwości odliczenia VAT pozwoli uniknąć zaliczania w koszty działalności wydatków czysto konsumpcyjnych. Przede wszystkim jednak tak określona danina byłaby bardzo prosta do określenia i poboru

Wpływy do budżetu z opodatkowania Indywidualnej Działalności Gospodarczej		
Szacunkowy przychód IDG	Stawka podatku	Wpływ do budżetu w mld zł
2 039 290 000 000 zł	10%	203,93

Szacowany przychód przedsiębiorstw prowadzonych obecnie jako (jednoosobowa) działalność gospodarcza osób fizycznych oraz wspólników spółek osobowych płacących PIT, ustalona na podstawie wysokości odprowadzonego podatku w związku ze złożeniem deklaracji PIT28, PIT28S, PIT36, PIT36S, PIT36L, PIT36LS wynosi 2 039 290 milionów zł⁸.

⁷ O sposobie ustalenia składki zdrowotnej można przeczytać między innymi w artykule: <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-nowy-polski-lad-skladka-zdrowotna-uzalezniona-od-dochodu-i-bez-odliczenia>.

⁸ <https://dane.gov.pl/pl/dataset/3497/resource/53281,dane-za-2022-rok>.

5. Opodatkowanie spółek – jednolity podatek korporacyjny

Kolejną istotną propozycją jest całkowite przemodelowanie podatku CIT i uczynienie z niego podatku przychodowego. Rozwiązanie takie pozwoli uniknąć agresywnej optymalizacji podatkowej stosowanej przez niektóre z największych międzynarodowych firm działających na rynku. Jak wskazywał Związek Przedsiębiorców i Pracodawców wielokrotnie w swoich raportach, w wielu przypadkach międzynarodowe korporacje wykazują bardzo wysokie koszty działalności gospodarczej, pomniejszając o nie swoje przychody. Tym samym podmioty te działające na naszym rynku są w stanie płacić jedynie minimalne podatki bądź nie płacić ich wcale. Często jednocześnie uzyskują bardzo wysokie wsparcie z budżetu państwa w postaci pomocy publicznej na realizację inwestycji⁹.

Największe podmioty działające na rynku powinny funkcjonować w ramach prawnych odpowiadających obecnym spółkom kapitałowym, które opodatkowane będą prostym podatkiem przychodowym. W tym też przypadku należy odróżnić banki i instytucje finansowe, które powinny być opodatkowane niższą stawką, zbliżoną do tej, którą proponowaliśmy w Agencji Polskiej z 2017 r. – 0,5%. Obciążenie podatkiem przedsiębiorców powinno natomiast sięgać 1,5%. Na potrzeby wyliczeń przyjmujemy przychód podmiotów podlegających opodatkowaniu podatkiem CIT z 2022 r. rzędu 10 035 532 milionów zł¹⁰, przy czym przyjmujemy założenie, że 70% tej kwoty to przychód przedsiębiorstw, a 30% banków i instytucji finansowych. Przyjęcie takiego rozwiązania pozwoli uzyskać wpływ do budżetu na poziomie 120,43 miliardów zł, co stanowi kwotę istotnie wyższą niż przychód z CIT w 2022 r. Prosty podatek przychodowy ustalony na odpowiednio niskim poziomie nie będzie wpływał na koszty prowadzenia działalności przez spółki, pozwalając im utrzymać rentowność, a jednocześnie pomoże w ściąganiu podatków od międzynarodowych holdingów.

SZACOWANE WPLYWY Z PODATKU PRZYCHODOWEGO			
Podmiot	Przychód	Stawka podatku	Wpływy z podatku w mld zł
Przedsiębiorstwa	7 024,87 mld zł	1,5%	105,37
Banki i instytucje finansowe	3 010,66 mld zł	0,50%	15,05
Suma			120,43 mld zł

⁹ Przykłady tego rodzaju praktyk ZPP opisywał między innymi w raportach: <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2022/06/Niemcy-CIT.pdf>; <https://zpp.net.pl/wp-content/uploads/2021/08/05.08.2021-Raport-ZPP-Francuskie-firmy-w-Polsce.pdf>.

¹⁰ <https://www.podatki.gov.pl/media/9684/informacja-cit-za-2022-r.pdf>.

6. Podatek od dywidendy

Podatek od dywidendy, czyli dochodowy podatek płatny z tytułu jej otrzymania przez uprawnionych wspólników i akcjonariuszy spółek, jest obecnie częścią wpływów do budżetu odpowiednio z tytułu podatku PIT bądź CIT – w zależności od tego, czy dywidendę otrzymuje osoba fizyczna, czy też prawna. Stawka podatku w obu przypadkach to 19%. Oszacowanie dokładnych wpływów z tego podatku jest o tyle utrudnione, że zależy on od uzyskania zysku w danej spółce i od uchwały o podziale tychże zysków. Przyjmując ostrożne założenie, że zaledwie 10% wyniku finansowego netto przedsiębiorstw niefinansowych (w 2022 r. 290,2 mld zł¹¹) jest przeznaczana przeciętnie co roku na ten cel, to przy stawce podatku odpowiadającej podatko- wi od funduszu płac (23,5%) otrzymalibyśmy około 6,81 miliardów wpływów z tego podatku w porównaniu do około 5,5 miliardów złotych przy stawce 19%. Ponieważ przedstawione w raporcie propozycje reformy zakładają likwidację podatku PIT oraz CIT, podatek od dywidendy stanowiłby odrębne źródło dochodów budżetowych.

Wprowadzenie tej samej stawki podatku od dywidend, co podatku od funduszu płac ma na celu obniżenie pokusy optymalizacji podatkowej przez osoby, które poprzez dogodny dobór formy prawnej wykonywanej działalności uzyskiwałyby korzyści podatkowe. Jednocześnie podwyższenie stawki podatku stanowić będzie większą zachętę do reinwestowania zysków, zamiast wypłaty dywidendy, co wpłynie korzystnie na stopę inwestycji przedsiębiorstw w naszym kraju.

7. Jednolita stawka podatku VAT oraz podatek obronny

Kolejną z istotnych propozycji przedstawianych w niniejszym dokumencie jest wprowadzenie jednolitej stawki podatku VAT. Obecnie podstawowa stawka tegoż podatku wynosi 23%, zaś obniżone – odpowiednio 8%, 5% i 0%. W szczególnych sytuacjach stawki te mogą wynieść również 7% i 4%. Co więcej, w ramach jednej grupy towarów i usług mogą występować różne stawki podatku VAT np. z powodu niewielkich różnic w składzie tego samego rodzaju produktu. Największym paradoksem jest jednak to, że dokładnie ten sam produkt może mieć różną stawkę VAT w zależności od tego, czy jest kupiony w restauracji, czy w sklepie bądź na wynos. Na tę sytuację zwrócił uwagę w ostatnim czasie nawet TSUE w wyroku C-146/22.

Skomplikowana konstrukcja podatku VAT rodzi różnego rodzaju zagrożenia. Przede wszystkim powoduje, że przedsiębiorcy w wielu sytuacjach mają problem z okre-

¹¹ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/bilansowe-wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-niefinansowych-za-2022-rok,9,22.html>.

śleniem właściwej stawki podatku dla swoich towarów i usług, a konsekwencje pomylki mogą być dla nich niezwykle kosztowne. Kolejne ryzyko to nadużycia związane z różnego rodzaju patologiami na rynku, jak np. karuzele VAT, które istotnie uszczuplają wpływy do budżetu, a jednocześnie absorbują aparat państwowy, który walczy z wyłudzeniami. Wprowadzenie nowej jednolitej stawki podatku VAT pozwoli uniknąć tych problemów.

Jednolity podatek VAT pomoże także walczyć z największym ryzykiem, przed jakim współcześnie stoimy. W obecnych warunkach geopolitycznych kluczową kwestią jest bowiem zapewnienie bezpieczeństwa naszego kraju poprzez modernizację sił zbrojnych, co wymaga bardzo istotnych nakładów finansowych na ten cel. Ponieważ podatek VAT jest głównym źródłem dochodów budżetowych oraz ma powszechny charakter, to cel modernizacji armii można efektywnie realizować z tego źródła. Dlatego też część wpływów z VAT powinna być ustawowo przeznaczana na zbrojenia, jako dodatek do już czynionych wydatków na w tym zakresie.

Wysokość jednolitej stawki podatku VAT powinna uwzględniać obecne obciążenia i być nieznacznie wyższa, aby przesunąć ciężar opodatkowania pracy na rzecz podatku od konsumpcji, jakim jest właśnie VAT. Obecna średnia ważona stawka VAT wynosi 16,95%¹². Proponujemy, by jednolita stawka wynosiła 19,75% z czego 2% punkty procentowe byłyby przeznaczone bezpośrednio na zbrojenia. 2% podatku VAT z przeznaczeniem na zbrojenia przełoży się na ponad 3% PKB (szacunkowo około 27 miliardów złotych po wprowadzeniu zaproponowanej reformy). Wraz z dotychczasowymi wydatkami na zbrojenia – które zgodnie ze zobowiązaniami wobec NATO powinny (i ostatnio wynosiły, a nawet przekraczały) wynosić 2% – możemy bez problemu osiągnąć aż 5% PKB wydatków na modernizacji armii, co pozwoli nam na szybkie i efektywne wzmocnienie zdolności obronnych w obliczu realnego zagrożenia z za wschodniej granicy. **Co warto podkreślić, gdyby nie konieczność zwiększenia finansowania zbrojeń, to proponowana reforma podatkowa zakładałaby stawkę VAT rządu 17,75%. Niemniej jednak konieczność poczynienia pilnych inwestycji w dobie niepokojów geopolitycznych wiąże się z koniecznością wprowadzenia stawki VAT na poziomie 19,75%. W przyszłości stawka ta mogłaby ulec stosownemu obniżeniu.**

Proponowana stawka jednolitego VAT byłaby więc niższa niż obecna podstawowa, a jednocześnie wyższa niż średnia ważona, co pozwoli na zwiększenie dochodów z tego podatku. Środki te skompensują różnice wynikające z innych zmian podatkowych, dadzą możliwość modernizacji armii, a także potencjalnie pozwolą uzyskać pewną nadwyżkę, która powinna być w całości przeznaczana nie tylko na zbrojenia,

¹² <https://ksiegowosc.infor.pl/wiadomosci/5712973,efektywne-stawki-pit-cit-vat-w-polsce-w-2023-roku-ile-wynosza.html>.

ale też na inwestycje infrastrukturalne w gospodarce, pozwalając na dalsze unowocześnianie państwa polskiego bez znacznego uszczerbku na budżecie obywateli. Obecnie wpływy z VAT stanowią główne źródło podatkowych dochodów budżetu państwa, a więc jedynie nieznaczna zmiana w tym podatku pozwoli znacząco zwiększyć dochody budżetu¹³.

Obecne wpływy z tytułu podatku VAT wynoszą około 230 miliardów złotych¹⁴. Szacowany przez nas wpływ z tytułu jednolitej stawki VAT to 268,45 miliardów złotych.

Wprowadzenie jednolitej stawki podatku VAT może prowadzić do nieznacznego wzrostu cen tych produktów, które obecnie są opodatkowane obniżoną stawką. Mając jednak na względzie istotny wzrost wynagrodzeń netto pracowników będący skutkiem pozostałych propozycji, efekt ten nie powinien mieć negatywnego wpływu na realną siłę nabywczą wynagrodzeń Polaków. Jednocześnie zdecydowana większość produktów i usług w gospodarce będzie realnie opodatkowana VAT-em niżżej niż obecnie, gdyż jednolita stawka jest oczywiście niższa od obecnej stawki podstawowej. Co ważne, zmniejszenie obciążenia podatkowego pracy będzie powodowało wzrost ilości gotówki w kieszeniach Polaków, a jednocześnie zwiększenie podatku od konsumpcji będzie zachęcać do inwestowania i oszczędzania nadwyżki finansowej uzyskanej dzięki wyższym wynagrodzeniom, zamiast przeznaczania jej na natychmiastową konsumpcję.

8. Konsekwencje reformy dla budżetu

Reforma, którą proponujemy ma na celu z jednej strony zwiększenie dochodu rozporządzalnego osób świadczących pracę, a z drugiej strony zachowanie neutralności budżetowej. Jednocześnie nie powoduje wzrostu kosztów zatrudnienia pracowników przez przedsiębiorców. Na podstawie przedstawionych szacunków, daniny – których likwidację proponujemy – generują wpływy do finansów publicznych rządu około 845,27 miliardów złotych.

¹³ <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8675225,dochody-budzetu-w-2022-wyzsze-o-26-proc.html>.

¹⁴ <https://dane.gov.pl/en/dataset/1057,wplywy-budzetowe/resource/48835>.

OBECNE WPŁYWY W MLD ZŁ	
wpływy	kwota
PIT	136,096
CIT	85,29
NFZ składka	121,99
ZUS składka	263,619
Fundusz Pracy składka	7,322
FGŚP składka	0,56
VAT	230,39
suma	845,27

Źródło: Ministerstwo Finansów oraz ZUS¹⁵

Zaproponowana reforma wiązać się będzie ze zwiększeniem wpływów do poziomu około 875,71 miliardów złotych, co powinno pozwolić wygenerować nadwyżkę względem obecnych wpływów na modernizację sił zbrojnych i inwestycje (ponad 30 miliardów złotych). Osiągamy zatem neutralność budżetową plus dodatkowy dochód do budżetu na zbrojenia. W przyszłości stawki poszczególnych podatków powinny zostać zweryfikowane i odpowiednio dostosowane, jeśli okazałoby się, że odbiegają one od przyjętych założeń.

PLANOWANE WPŁYWY W MLD ZŁ	
źródło wpływu	przychód budżetowy
Opodatkowanie płac	276,09
Opodatkowanie IDG	203,93
Opodatkowanie osób prawnych	120,43
Podatek od dywidendy	6,81
Jednolita stawka VAT 19,75%	268,45
suma	875,71

¹⁵ Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.; <https://www.gov.pl/web/rodzina/przychodyiwydatkifp>; <https://www.gov.pl/web/rodzina/plan-i-wykonanie-planu-finansowego-funduszu-gwarantowanych-swiadczen-pracowniczych>; <https://www.zus.pl/-/podsumowanie-sytuacji-finansowej-fus-za-2022-r.>; https://dane.gov.pl/en/dataset/1057,wpwywy-budzetowe/resource/48835/table?page=1&per_page=20&q=&sort=.

» Podsumowanie

Przedstawione powyżej propozycje stanowią aktualizację założeń zawartych w raporcie „Płaca+ Podatki-” w ramach Agendy Polskiej z 2017 r. Ich realizacja wiąże się nie tylko z reformą samego systemu podatkowego, ale również otoczenia prawnego dotyczącego przedsiębiorców, choćby w zakresie form prawnych prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. Zmiany tego rodzaju mają charakter kompleksowy i wymagają przemyślanych oraz rozważnych prac legislacyjnych, a szczególne założenia powinny być oparte o dogłębne badania. Przedstawiona propozycja stanowi rewolucyjne podejście do systemu podatkowego i ma szereg niezaprzeczalnych zalet. Przede wszystkim maksymalnie upraszcza system podatkowy, a jednocześnie pozwala zachować neutralność w zakresie wpływów do budżetu państwa. Ponadto nowy sposób opodatkowania pracy przełoży się na realne zwiększenie wynagrodzeń pracowników przy jednoczesnym zachowaniu tych samych kosztów po stronie pracodawców.

Bardzo istotne jest także to, że z uwagi na daleko idące uproszczenia w zakresie ustalania wysokości podatków oraz ich ściągальności uwolnione zostaną znaczne zasoby w administracji skarbowej. Pomoże to zmniejszyć zapotrzebowanie na pracę, które jest obecnie bardzo duże, a wolne zasoby przekierować na zwalczanie przestępczości skarbowej. Obecnie administracja skarbową boryka się z bardzo dużymi brakami kadrowymi, które ciężko będzie uzupełnić w obecnych warunkach rynkowych¹⁶. Zmniejszenie zapotrzebowania na pracę w KAS oznacza efektywniejsze wykonywanie zadań, co skutkować może choćby skróceniem czasu ewentualnych kontroli wśród osób fizycznych i przedsiębiorców.

Proste zasady ustalania wysokości podatków oraz obniżenie realnych obciążeń dla najmniejszych przedsiębiorców działających w formie IDG da także nowy impuls w polskiej gospodarce do rozwoju przedsiębiorczości, co w perspektywie czasu może przełożyć się na dalszy wzrost PKB.

Nowy system podatkowy to także szansa na zwiększenie finansowania modernizacji armii, co jest niezbędne w obecnych realiach geopolitycznych. Dzięki dodatkowym środkom płynącym z podatku VAT jesteśmy w stanie osiągnąć 5% PKB wydatków na ten cel, co stawiać nas będzie w ścisłej czołówce pod tym względem w krajach NATO i da nam szansę na realne zwiększenie naszych możliwości obronnych.

¹⁶ <https://www.prawo.pl/kadry/skutki-reformy-kas,524538.html>.

AGENDA POLSKA 2030

agendapolska.wei.org.pl
